

De auteursrechtvermelding in een uitgave

Het opnemen van een auteursrechtvermelding in een uitgave is aan te raden om duidelijk te maken dat een werk auteursrechtelijk is beschermd en wie de rechten op het werk bezit. Een auteursrechtvermelding ('copyright notice') is geen voorwaarde voor auteursrechtelijke bescherming. De vermelding heeft voornamelijk een waarschuwings- en informatiefunctie. Daarnaast heeft een voorbehoud een functie met het oog op de nieuwsexceptie in de Auteurswet.

Wat staat in een auteursrechtvermelding?

Het is in Nederland gebruikelijk om een auteursrechtvermelding op te nemen in uitgaven. Een vermelding bevat:

- het ©-teken;
- de naam van de auteursrechthebbende (de maker of uitgever, zie onder);
- het jaar van publicatie;
- eventueel: 'Alle rechten voorbehouden' of 'Behoudens de uitzonderingen van de Auteurswet mag niets uit deze uitgave worden veevoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever'.

Vermelding van de naam van de maker

Wanneer een maker aan een uitgever een licentie verleent om zijn werk uit te geven, dan berust het auteursrecht bij de maker. In een dergelijk geval moet de naam van de maker worden genoemd in de auteursrechtvermelding. Eventueel kunnen (p/a) de gegevens van de uitgever worden vermeld.

- De maker kan een fysieke persoon (schrijver, fotograaf, ontwerper enzovoort) zijn, maar ook een rechtspersoon of instelling. De naam van de maker kan ook een pseudoniem zijn.
- De naam van de vertaler wordt opgenomen in een afzonderlijke vermelding, naast de vermelding van de naam van de oorspronkelijke auteur. De vertaler heeft namelijk een eigen auteursrecht op zijn vertaling.
- Ook andere bewerkers (buiten loondienst) en bijvoorbeeld makers van foto's en omslagen worden in een afzonderlijke vermelding opgenomen. Zij hebben immers een eigen auteursrecht op de bewerking of dit deel van het werk.

Voorbeeld van een licentie van een auteur aan de uitgever:

'© [auteursnaam] (p/a [uitgever], [vestigingsplaats]), [jaar van eerste publicatie].'

Voorbeeld van een vertaald werk:

'© [rechthebbende op het oorspronkelijke werk] ([naam uitgever] of [auteur]), [jaar van eerste publicatie].'

Nederlandse vertaling © [vertaler/naam uitgever], [jaar van eerste publicatie van de vertaling].'

Verzamelwerken

Het is niet gebruikelijk om altijd alle makers in het colofon op te nemen (denk bijvoorbeeld aan fotoboeken en encyclopedieën). In dergelijke gevallen wordt bij de individuele bijdragen de naam

van de maker vermeld – zodat wordt voldaan aan het morele recht van de maker op naamsvermelding en duidelijk is waar de rechten rusten. Het auteursrecht op de verzameling berust veelal bij de samensteller of uitgever. Daarvan kan vaak wel vermelding worden gemaakt in het colofon.

Voorbeeld van een samengesteld werk:

‘Samenstelling © [naam samensteller/uitgever], [jaar van eerste publicatie]. Het auteursrecht op de afzonderlijke bijdragen berust bij de betreffende makers of hun rechtsopvolgers.’

Vermelding van de naam van de uitgever

In onderstaande gevallen wordt de naam van de uitgever opgenomen in de auteursrechtvermelding in het colofon:

- Bij overdracht van auteursrecht (via een schriftelijke overeenkomst) (artikel 2 Aw).
- Bij auteursrecht op een verzameling (artikel 5 Aw).
- Wanneer sprake is van werkgeversauteursrecht (artikel 7 Aw).

Voorbeeld van een auteur die zijn auteursrecht heeft overgedragen:

‘© [uitgever] ([vestigingsplaats]), [jaar van eerste publicatie].’

Andere rechtverkrijgenden

Als makers – zoals auteurs, fotografen, tekenaars en schilders – hun auteursrecht hebben overgedragen aan een organisatie die hun belangen behartigt, dan dient de naam van die organisatie in het colofon te worden vermeld. Dit kan ook het geval zijn met agentschappen. Erfgenamen zijn ook rechtverkrijgenden. Zij kunnen eveneens hun recht overdragen aan derden.

Leden van de Groep Educatieve Uitgeverijen (GEU) en NDP Nieuwsmedia vermelden in het colofon van uitgaven waarin reproducties van beeldende kunst zijn opgenomen het volgende: *‘Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam. © c/o Pictoright Amsterdam [jaar uitgave].’*

Bij de afbeeldingen wordt de naam van het werk en de maker vermeld.

Vermelding van het jaar van eerste publicatie

Het is verstandig om het jaar van eerste publicatie in de auteursrechtvermelding op te nemen.

- Is er sprake van een ingrijpend gewijzigde herdruk, dan wordt bovendien ook het jaar van die gewijzigde herdruk vermeld.
- Heeft een derde de uitgave ingrijpend gewijzigd, dan dienen er twee auteursrechtvermeldingen te worden opgenomen.

Nieuwsexceptie: relevant voor tijdschriften, kranten en nieuwsmedia

De nieuwsexceptie (artikel 15 Aw) bepaalt dat overname van artikelen over actuele onderwerpen (uit de pers, door de pers) niet als inbreuk op het auteursrecht wordt beschouwd. Dit kan worden voorkomen door het maken van een auteursrechtvoorbehoud (‘Alle rechten voorbehouden’). Wanneer een dergelijk voorbehoud uitdrukkelijk is gemaakt, dan is overname zonder toestemming namelijk niet toegestaan. Het voorbehoud kan in het colofon worden vermeld.

Overige toevoegingen in colofon

Algemene publicatievoorwaarden

Het is verstandig om een verwijzing naar algemene publicatievoorwaarden op te nemen in het colofon. Daarin kunnen afspraken worden gemaakt over bijvoorbeeld de omvang van het aan de uitgever verleende publicatierecht voor ingezonden brieven.

Voorbeeld van algemene publicatievoorwaarden:

‘Op ingezonden bijdragen zijn de algemene publicatievoorwaarden van [naam uitgever] van toepassing. Deze zijn te vinden op [website].’

Algemene gebruikersvoorwaarden

De auteursrechtvermelding kan bij digitale uitgaven, zoals websites, apps of e-pubs, worden aangevuld met een verwijzing (link) naar de eindgebruikersvoorwaarden (EULA) van de uitgave. In deze voorwaarden kan onder meer worden opgenomen dat sprake is van een persoonlijk (niet-exclusief, niet-overdraagbaar en niet-sublicentieerbaar) gebruiksrecht.

Informatie over collectief beheer en onderwijs

Eventueel kan in het colofon informatie worden geboden over mogelijkheden voor het verkrijgen van licenties voor onderwijsdoeleinden en knipselkranten en -diensten:

‘Voor licenties voor knipselkranten en -diensten of voor het overnemen voor onderwijsdoeleinden kunt u contact opnemen met de Stichting PRO: www.stichting-pro.nl.’

‘Voor meer informatie over auteursrecht in het onderwijs gaat u naar www.onderwijsauteursrecht.nl.’

Vragen?

Als u meer over dit onderwerp wilt weten, dan kunt u contact opnemen met het vaksecretariaat Economische en Juridische Zaken van het NUV, telefoonnummer 020 - 43 09 150.